

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH XVI w.
KOŚCIOŁA filialnego kamienno- ceglanego w CHEŁPIE,
parafia Korytowo, gm. Choszczno**

Autor opracowania i fotografii :

Lidia Piotrowska- Cześnik
mgr konserwacji elementów i detali
architektonicznych

SZCZECIN – Toruń *styczeń* 2017 r.

Wstęp

Opracowanie powstało w związku z planowanym remontem wieży, dachu i elewacji zewnętrznych kościoła. Napisany program prac konserwatorskich elewacji kościoła jest częścią projektu budowlanego remontu i podstawą do sporządzenia kosztorysu niezbędnych prac przy zabytku.

Treść opracowania podlega przepisom o prawie autorskim i nie może zostać zmieniona bez zgody autora.

I. IDENTYFIKACJA ZABYTKU

- **kościół filialny kamiennie- ceglany z ceglana wieżą pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Chelpie , Parafia w Korytowie, gm. Choszczno , zabytek wpisany do rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego razem z zachowaną bramą i fragmentem ogrodzenia**
- kościół jednonawowy salowy na planie prostokąta, orientowany i z ceglana wieżą zachodnią na planie kwadratu, szer. boków wieży ok. 3,7 m, wys.: 23 m
- wymiary nawy kościoła : dł. 13,2 m , szer. 6,8 m
- materiał : kamienie polne nieregularne, cegła czerwona palona nowożytna, drewno więźby, blacha malowana w hełmie wieży
- warsztat : nieznany
- czas powstania : najstarsze mury kamienne są późnośredniowieczne , obramienia okienne tynkowane XV/XVI w. i późniejsza rozbudowa o ceglana wieżę z poł . XIX w.

II. OPIS OGÓLNY ZABYTKU

Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Chelpie jest przykładem kamiennie- ceglanej architektury późnośredniowiecznej powstałej na przełomie XV/XVI w. Jest to budowla wymurowana w przeważającej części z dostępnego w najbliższej okolicy materiału jakim są polodowcowe kamienie polne oraz z cegły nowożytnej w wieży i w szczycie nawy od str. zachodniej za wieżą . Ceglana wieżę kościoła wieńczy hełm pokryty blachą.

Kościół zachowany w części nawy w swej podstawowej bryle z kamieni polnych polodowcowych o proporcjach długości nawy do jej szerokości jak 2:1. Grubość najstarszych części muru ścian nawy waha się w granicach od 0,8 do 0,9 m, czyli prawie zbliża się do grubości murów masywnych. z elementami ceglanymi i dobudowaną ceglana wieżą charakterystyczną dla XIX w. przetrwał przez ponad 500 lat. Stanowi przykład XV/XVI w. architektury kamiennej na terenie Pomorza Zachodniego. Charakterystyczny i rozpoznawalny dzięki ceglanej XIX w. wieży zwieńczonej hełmem i kulą z krzyżem.

III. HISTORIA ZABYTKU

Wieś Chełpa (niem. Helpe) wg. katastru ziemskiego z 1337 r. należała do wsi opuszczonych i obejmowała 54 łany. W 1347r. nadana została rodzinie von Schaufenberg, wywodzącej się z napływowego rycerstwa, później ponownie była opuszczona. W 1371 r. wieś przejęta była przez rodzinę Wedlów z Krzywnicy (z linii Uchtenhagen), a w 1492 r. stała się własnością rodziny von Benecendorfów z Wardynia, do których należała do 1789r. Podczas wojny 30-letniej , w lipcu 1627 r. wieś została splądrowana i spalona przez wojska cesarskie pod dowództwem Walensteina. W 1958 r. Chełpa liczyła ok. 80 mieszkańców , a w 1996r. miała 12 gospodarstw (wszystkie informacje historyczne pochodzą z opracowania Biura Studiów i Dokumentacji Konserwatorskiej w Szczecinie z katalogu Architektury Sakralnej gm. Choszczno, autorzy : C. Nowak i W. Witek).

W trakcie wojny 30-letniej budynek kościoła uległ częściowemu zniszczeniu. W 2 poł. XIX w. do kościoła dobudowano ceglana wieżę oraz przeprowadzono niewielki remont kościoła. Historycy sztuki datują powstanie samego kościoła na przełom wieku XV/XVI. Pierwotnie był on późnogotycki, salowy i najpierw bez wieżowy. Obecna wieżę ceglana dobudowano później tj. w poł. XIX w. W trakcie ostatniej wojny nie uniknął częściowego zniszczenia , po 1945 r. nie był użytkowany i popadł w ruinę. Nic nie zachowało się z jego ruchomego wyposażenia w środku.

W latach 1978-80 kościół został odbudowany. Prace budowlane prowadzone były przez miejscową społeczność pod nadzorem projektanta i majstra budowlanego. W dn. 31.08. 1980 r. kościół został poświęcony jako świątynia rzymsko-katolicka i ponownie użytkowany przez wiernych. Zachowały się natomiast kamiennie- ceglane filary bramy głównej

prowadzącej na teren przykościelny i cmentarny. Brama z fragmentem muru jest również wpisana do rejestru zabytków i podlega z mocy ustawy ochronie konserwatorskiej.

fot. rozeta nad wejściem głównym

IV. IDENTYFIKACJA MATERIAŁÓW I TECHNIKA WYKONANIA ZABYTKU

XV/XVI w. kościół Matki Boskiej Częstochowskiej w Chełpie jest przykładem późnośredniowiecznego kościoła kamiennego postawionego z kamieni polnych w masywnych murach nawy kościoła. Został wymurowany z najbardziej dostępnego na tym terenie materiału naturalnego i jednocześnie bardzo trwałego tj. kamieni polodowcowych. Występowanie głazów narzutowych i kamieni polnych oraz budowli z tego materiału, głównie granitów jest związane z występowaniem moren polodowcowych.

Na Pomorzu Zachodnim obfitość tzw. narzutniaków występuje głównie na terenie powiatów chojeńskiego, gryfińskiego, pyrzyckiego, myśliborskiego i choszczeńskiego i jednocześnie najwięcej jest w tych powiatach kościołów z tego budulca¹. Kościół w Chełpie w strefie ścian nawy należy do grupy średniowiecznych kościołów na obecnym terenie Polski wznoszonych z kamieni narzutowych. Z tego materiału wzniesiono kościół romański w Kruszwicy, kolegiatę w Tumie pod Łęczycą, kościół opactwa w Trzemesznie i mury opactwa w Mogile oraz rotundę św. Prokopa w Strzelnie. Natomiast ze względu na sposób ułożenie kamieni w murze oraz kształt i sposób zamknięcia otworów okiennych jest datowany na przełom wieku XV/XVI.

Mury nawy kościoła w Chełpie mają grubość prawie metra, dokładnie miejscami 0,8 do 0,9 m, co prawie kwalifikuje je do murów kamiennych masywnych. W przeważającej części ułożone zostały z kamieni polnych łupanych i o nieregularnych kształtach, trudno w nim znaleźć kostki lub bloczki sześciennie. Natomiast w przeważającej części mamy tu kamienny mur nieregularny. Kamienie polne są materiałem lodowcowym przetransportowanym ze Skandynawii przez nasuwający się z północy lądolód, pchane przed jego czołem lub wleczone pod jego dnem. Te kamienie pochodzą ze skał magmowych, metamorficznych i osadowych, a więc różnych grup genetycznych².

¹ H. Sylwestrzak, J. Kachnic, Kamienne tworzywo sztuki, Wydawnictwo UMK Toruń 2010r., s. 233

² H. Sylwestrzak, J. Kachnic, op. cit., s.231

Granity polne pochodzą ze skał magmowych i z całej grupy skał należą do tych najmniej podatnych na niszczenie. Warunkuje to ich skład mineralogiczny i struktura krystaliczna oraz niska nasiąkliwość wodą, bo 0,25%. W skład tych skał wchodzi głównie kwarc, skalenie (ortoklaz i plagioklasy), łuszczyki (muskowit, biotyt), pirokseny (augit), amfibole (hornblenda), oliwin. Niszczenie ich przebiega zwykle powoli, najczęściej wskutek wietrzenia części składników tj. glinokrzemianów i ich rozpadu tj. dezintegracji granularnej, zachodzącej wskutek gwałtownych zmian temperatury ich powierzchni. Są to zwykle zniszczenia powierzchniowe, chociaż bywają też głębokie, szczególnie dotyczą skał, które bogate są w skalenie³.

Chociaż więc granity uchodzą za najbardziej odporne na starzenie wśród kamieni trzeba podkreślić, że jednak też niszczą i korodują oraz również konieczna jest ich konserwacja. Ich starzenie objawia się korozją warstw przypowierzchniowych wskutek czego łuszczą się, odpryskują, stają się bardziej porowate, a więc i nasiąkliwe dla wód opadowych. Porastają glonami, mchami i porostami. Organizmy te w procesie końcowym swego metabolizmu wytwarzają kwasy organiczne, które również wchodzi w reakcję ze składnikami kamienia i niszczą jego powierzchnię.

Wieża na całej swojej wysokości jest ceglana. Dach wieży obecnie pokryty jest blachą malowaną. Strefa cegieł tuż pod hełmem naprawiana jasną cegłą, miejscami prawie jasnożółtą typu tzw. szamotowej. Taką samą cegłą naprawiono gzyms wieńczący koronę murów nawy.

fol. górna partia wieży w Chełpie, widoczne jasne cegły napraw

³ W. Domaśłowski (red.), Zabytki kamienne i metalowe, Ich niszczenie i konserwacja profilaktyczna, UMK Toruń 2011, s.27

Obecne drzwi główne zachowane są w elewacji wieżowej zachodniej. Są to drzwi dwuskrzydłowe drewniane z przeszklonym nadświetlem. Zachował się też stary zamek z prostą grubą klamką bez zdobień, który kwalifikuje się do odnowienia i zachowania oraz dekoracyjne zawiasy od środka. Prawdopodobnie są one również XIX w.

fot. drzwi w wieży

fot. przedwojenna klamka

fot. zawias z dekoracją

V. STAN ZACHOWANIA ELEWACJI KAMIENNYCH, ceglanej wieży oraz stolarki drzwiowej i pokrycia dachu nawy

Ogólny stan zachowania kościoła jest bardzo zły. Najbardziej czytelna w swojej destrukcji na ścianach jest wtórna, szara zaprawa narzucona w zbyt dużej ilości i na zbyt szerokiej powierzchni na kamienny mur kościoła. Efekt tej obrzutki i zacierki fałszuje i niszczy pierwotny zamysł budowniczego kościoła i zmienia jego oryginalny wygląd. Zamiast przykładu późnośredniowiecznej kamiennie- ceglanej architektury sakralnej pomorskiej, mamy pozacierane szarą zaprawą ściany i ochlapane szprycą cementową cegły. Poza oczywiście niezbędnym i koniecznym remontem dachu na kościele i ceglanej wieży, należy zaplanować remont wszystkich jego elewacji i stolarki drzwiowej tego kościoła.

fot. szare skorupy cementowe

Wszystkie szare zaprawy narzucone i pozacierane na ścianach kościoła mają ślady zastosowania domieszek szarego cementu, który ma wysoki stopień zasolenia i wiadomo, że sole w nim zawarte przenikają do materiału z którym sąsiadują. W zabytkowym murze czy to kamiennym, czy ceglany stanowią źródło zasolenia i w dalszej części przyczyniają się do niszczenia materiałów zabytkowych. Szczęśliwie kościół przetrwał ponad 500 lat, ale powojenny remont z użyciem szarego cementu niestety jest dodatkowym źródłem zasolenia murów i przyczyną obecnego niszczenia ścian tego kościoła.

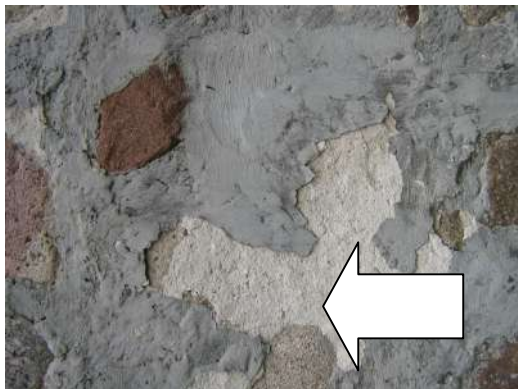

fot. elewacja południowa

Dach kościoła, przed pisaniem tego opracowania, oglądano jedynie od strony zewnętrznej. Przy planowanym remoncie i konserwacji budynku kościoła prace remontowe powinny zacząć się od dachu i wieży dachowej oraz wymiany dachówek z cementowych na ceramiczną zakładkową.

Gruby mur z kamieni polodowcowych jest również postawiony na fundamencie kamiennym (opis w części konstrukcyjnej projektu). Istnieje jednak problem zamakania kościoła od wody deszczowej tzw. rozbryzgowej, ponieważ brakuje na kościele rynien, a na bokach rur spustowych deszczówki. Skutkiem tego są ślady problemów z wilgocią widoczne i stwierdzone na zewnątrz i we wnętrzu kościoła. Rury spustowe powinny odprowadzać wodę ponad poziomem gruntu co najmniej do betonowych koryt, które odrzucają ją dalej od fundamentów kościoła lub w inny sposób odprowadzać ją od obiektu . Jednak nie stwierdzono z żadnej strony ani jednego takiego koryta i woda deszczowa leje się wszędzie prosto pod ściany elewacji.

Wtórna i najnowsza szara zaprawa cementowa jest jednowarstwowa i przykrywa wcześniejszą zaprawę, której cechy wskazują na prawidłowy jej skład i nałożenie wykonane przez budowniczych kościoła. (fot. poniżej) Jest ona w jaśniejszym, lekko kremowym kolorze pochodzącym od mieszaniny wapna i piasku kopalnego. Jest obecnie niezbyt mocna, z mieszaniną drobnego i grubszego wypełniacza oraz czytelną fakturą bez zacieranej na gładko powierzchni.

fot. jasna zabytkowa zaprawa

fot. powyżej pokazują ślady obecności mchów i porostów na ścianie północnej nawy kościoła

Bardzo czytelna jest strefa zamakania ścian wieży oraz wypłukiwania fugi między cegłami. Miejsca te również zaatakowały zielone glony. Strefy te pokazano na fotografii poniżej.

fot. wypłukane fugi i zamakające narożniki

fot. stan powierzchni cegieł wieży i fug

V a. Stan zachowania wnętrza nawy kościoła

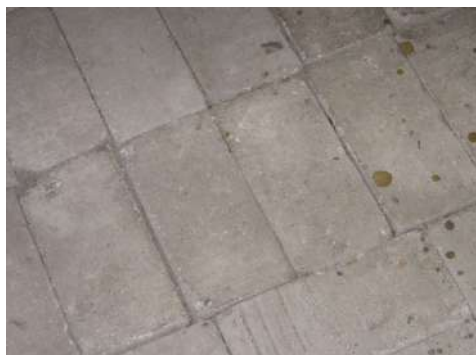
We wnętrzu widoczne są ślady efektu zawilgocenia murów i miejscowych wysoleń, udokumentowane na zdjęciach poniżej. Czytelna jest wnęka w ścianie południowej nawy w miejscu dawnego zamurowania wejścia bocznego do kościoła. Posadzka pokryta jest jasno-szarą cegłą cementową. Zachowana empora w części chórowej jest drewniana bez barwnych powłok malarskich.

fot. powyżej dokumentujące miejsca wysoleń na granicy zawilgocenia murów.

fot. zamurowanego dawnego wejścia do kościoła

fot. jasna cementowa cegła na posadzce do wymiany

VI. WNIOSKI I ZALECENIA KONSERWATORSKIE DO REMONTU I KONSERWACJI KOŚCIOŁA

Projektowane prace konserwatorskie kościoła filialnego w Chełpie dotyczą ścian elewacji zewnętrznych, dachu i wieży kościoła oraz wnętrza. Wszystkie planowane prace mają na celu zachowanie i wzmocnienie zabytkowych materiałów użytych do budowy kościoła. Ze względu na jego obecny stan zachowania konieczne jest wykonanie pełnego zakresu prac konserwatorskich kamieni, cegieł, tynków, spoin, stolarki i drewnianej więźby, pokrycia dachu i ceglanej wieży. Prace remontowo-konserwatorskie należy prowadzić tak, aby zachować zabytkowy charakter kościoła podkreślając jego cechy stylowe i eksponując jego charakterystyczne dekoracje i jak najmniej ingerując poprzez wymianę elementów na nowe. Stąd do napraw części ceglanych w murze zdecydowanie należy stosować cegłę rozbiórkową do uzupełnień wątku w kolorze i rozmiarach podobnych do oryginalnej cegły w

rozmiarze nowożytniej. Natomiast do przemurowania szczytu wschodniego (w całości wykonanego w trakcie remontu w latach 80-tych-obecnie w złym stanie technicznym) można użyć współczesny klinkier, zgodnie z zaznaczonym fragmentem nr 5.5.6 na str.11 projektu.

Absolutnie nie wolno stosować do prac remontowo konserwatorskich szarego cementu, ponieważ jest to materiał obcy dla tego zabytku. Został w wielu miejscach użyty wtórnie do napraw w formie zacierki lub tzw. szpry cy cementowej, ale należy go bezwzględnie usunąć. Powoduje on zasolenie i niszczenie zabytkowych zapraw wapienno-piaskowych, cegieł i granitów. Do napraw można zastosować samodzielnie przygotowaną zaprawę wapienno-piaskową lub gotowe zaprawy dopuszczone do stosowania w zabytkowych murach ceglanych i kamiennych np. zaprawy z dodatkiem trassu, czyli produkty firmy Optolith. Przy nakładaniu nowych spoin między kamieniami i ceglami bezwzględnie należy unikać nadmiernego zacierania nowej zaprawy na powierzchnię kamieni i cegieł, ponieważ nie jest to zgodne z pierwotnym zamysłem i wyglądem elewacji świątyni. Ubytki w ceglach należy wypełniać gotowymi barwnymi zaprawami do rekonstrukcji zabytkowych cegieł, wybierając materiały z produktów firmy Remmers, Keim, Optolith lub ewentualnie z serii „Złoty Wiek” firmy Atlas.

fot. filary zabytkowej bramy głównej+

VII. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH kościoła w Chelmie

Wykonać dokumentację fotograficzną stanu każdej elewacji przed konserwacją.

dla ścian kamiennych

1. Usunąć mechanicznie opukując i delikatnie odkuwając spękane, wykruszone warstwy szarej wtórnej zaprawy cementowej.
2. Usunąć wszystkie sypiące się stare zaprawy jasne wapienno-piaskowe między kamieniami.
3. Usunąć wszystkie zazielenione i porośnięte szarymi i żółtymi porostami wtórne zacierki i obrzutki cementowe.
4. Oczyszczyć całą powierzchnię ścian kamiennej przegrzaną parą wodną pod ciśnieniem urządzeniem typu myjka wysokociśnieniowa np. Karcher, stosując ciśnienie 80 Bar i temp. grzania wody 140° C.
5. Nie stosować do czyszczenia powierzchni kamieni dodatków chemicznych ponieważ w tym wypadku nie ma takiej potrzeby. Nie ma na nim nawarstwień wymagających rozmiękczenia przed usuwaniem. Wystarczy przegrzana para wodna pod ciśnieniem.

6. Zdezynfekować gotowym preparatem biobójczym np. firmy Remmers lub Keim wszystkie miejsca zazielenione przed oczyszczaniem przez mchy i porosty, będzie to dotyczyło elewacji północnej i wschodniej.
7. Założyć między kamieniami nową zaprawę pełniącą rolę spoiny wypełniającej przestrzeń między granitami polnymi. Zakładać nie zacierając jej na powierzchnię kamieni, ale lekko wycofując jej powierzchnię poniżej lica kamieni. Daje to lepszy efekt estetyczny ścian.
8. Zastosować gotową zaprawę o składzie zbliżonym do oryginalnej wapienno- piaskowej bez dodatków cementu. Wybrać z zapraw firmy Remmers lub Keim lub Optolith.
9. Odsłonić fundamenty kościoła do głębokości ok. 50 cm, wykonać izolację pionową ścian fundamentów stosując otulinę z naturalnej gliny i obłożyć glinę np. geowłókniną.
10. Wymiana dachówki na nową ceramiczną zakładkową na całej połaci dachu.
11. Założyć rynny i rury spustowe z odprowadzeniem wody deszczowej np. do koryt betonowych, które odprowadzą deszczówkę poza obręb fundamentów kościoła.
12. Wyremontować instalację odgromową kościoła.
13. Wypełnić wykop wokół kościoła grubymi kamieniami, który spełni funkcję drenażu na szerokości od 30-40 cm od ścian po obrysie kościoła.

dla ścian i detali ceglanych

1. Oczyszczyć powierzchnię cegieł przegrzaną parą wodną pod ciśnieniem urządzeniem typu myjka wysokociśnieniowa np. firmy Karcher. Stosować ciśnienie maksymalne 80 Bar i grzanie wody 140° C. W miejscach pociemniałych od brudu można zastosować dodatek do wody detergentów jonowo czynnych.
2. Wyplukać strumieniem zimnej wody pod ciśnieniem max 80 Bar wszystkie osypujące się i osłabione stare spoiny wapienno- piaskowe.
3. Wzmocnić powierzchnię osłabionych cegieł odpowiednim preparatem krzemooorganicznym typu KSE, wybrać z produktów firmy Remmers lub Keim.
4. Uzupełnić wszystkie mniejsze ubytki i utracenia w ceglach zaprawą do uzupełniania zabytkowych cegieł. Wybrać zaprawę w kolorze cegieł oryginalnych. Zastosować materiały firmy Remmers, Keim lub Optolith.
5. Wymurować lub uzupełnić uszkodzenia zaprawy w parapetach podokiennych.
6. Usunąć mechanicznie np. szpachelkami malarskimi wszystkie kępki szarych i żółtych porostów i mchów , które powrastały w stare tynki i w szczeliny na ceglach.
7. Zdezynfekować preparatem biobójczym wszystkie miejsca które przed oczyszczaniem były zazielenione od obecności glonów i mchów. Zastosować gotowy preparat firmy Remmers lub Keim.
8. Wykonać nowe spoinowanie zaprawą wapienno- piaskową przeznaczoną do zabytkowych cegieł. Dobór materiału dopasować do oryginalnej fugi czyli wybrać zaprawę z mieszaniną piasku drobnego i grubego. Zastosować materiały firmy Remmers, Keim lub Optolith, albo wybrać z zapraw z grupy „Złoty Wiek” firmy Atlas.
9. Odpływy rur spustowych deszczówki powinny mieć zakończenia jak najdalej od fundamentów kościoła. Założyć koryta np. betonowe odprowadzające wodę poza pas wyłożonego otoczek terenu przy kościele.
10. Zhydrofobizować powierzchnię cegieł odpowiednim preparatem krzemooorganicznym. Wybrać gotowy preparat Funcosil SNL firmy Remmers, albo produkt firmy Keim lub polski odpowiednik Sarsil.
11. Wykonać nowe tynki w łukach i opaskach okiennych zaprawa tynkarską w kolorze identycznym z kolorem fugi wapienno-piaskowej. Zaprawę wybrać z materiałów firmy Remmers, Keim lub Optolith.

dla stolarki drzwiowej

1. Oczyszczyć powierzchnię drzwi wejściowych z wejścia głównego z obecnych warstw farby olejnej. Zastosować preparat rozpuszczalnikowy typu Scansol.
2. Sprawdzić pierwszy występujący oryginalny zachowany kolor stolarki na drewnie i ten odtworzyć jako pierwotny.
3. Uzupełnić ewentualne ubytki w drewnie podobnym materiałem drewnianym wstawiając tzw. fleki.
4. Pomalować na nowo drzwi zewnętrzne farbą do drewna stosowaną na zewnątrz w kolorze stwierdzonym jako pierwszy występujący na drewnie w odkrywkach. Zastosować farby firmy Tikkurila.
5. Wykonać pełną dokumentację fotograficzną i opisową przeprowadzonych prac konserwatorskich kościoła.

dla stolarki okiennej

1. uzupełnić szklenia okulusów w elewacjach wieży zgodnie z opisem i rysunkami w części projektowej.

Przy konserwacji stolarki drzwiowej stosować materiały i środki przeznaczone do drewna zabytkowego, postępować w trakcie prac zgodnie z zasadami przyjętymi dla konserwacji zabytkowego drewna. Dla całości wyglądu zabytkowego kościoła ustalenie pierwotnej lub najstarszej kolorystyki drzwi jest ważne. Tendencja do uwspółcześniania kolorów w trakcie napraw i remontów w zabytkach fałszuje ich oryginalny wygląd. Jest to często ze szkodą dla zabytkowego charakteru budowli. Dlatego w przypadku kościoła w Chełpie należy zwrócić szczególną uwagę na przywrócenie oryginalnej kolorystyki głównych drzwi do kościoła i zarazem wieży. Ten sam kolor, który zostanie odsłonięty jako najstarszy na drzwiach zastosować można również do stolarki okiennej lub drewnianych żaluzji na wieży.

fot. okna wieży do zabezpieczenia żaluzjami na nowo

Prace konserwatorskie we wnętrzu kościoła w Chelpie

dla ścian we wnętrzu kościoła

1. Dokonać naprawy miejsc uszkodzonych, spękanych (szczególnie w łukach nadproży okiennych i narożnikach ścian) zgodnie ze wskazaniami części konstrukcyjnej. Miejsca zawilgocone oczyścić z osypującego się tynku, osuszyć. W miejscach napraw zastosować tynk do zabytkowych wnętrz firmy Remmers lub Keim, albo wapienno-trassowe firmy Optolith w ciepłym białym odcieniu (jak przy szlachetnej zaprawie wapienno-piaskowej).
2. Wygląd ścian scalić przez wymalowanie farbą do zabytkowego wnętrza, w odcieniu ciepłej kremowej bieli, zachowującą paroprzepuszczalność warstw. Zastosować farby firmy Remmers, Keim lub Optolith.

dla posadzki

1. Usunąć istniejącą posadzkę z luźno układanych płytek betonowych o wymiarach cegły ułożonej płasko.
2. Wykonać nową posadzkę z płytek ceramicznych, nie powodujących niebezpieczeństwa poślizgu, na warstwach podbudowy ustalonych po dokonaniu odkrywek, układ i rozmiar płytek wybrać zgodnie z zaleceniami w części projektowej.

VIII. WNIOSKI KOŃCOWE

W trakcie remontu i konserwacji kościoła w Chelpie wolno stosować wyłącznie materiały, techniki i technologie przebadane i zaakceptowane pod kątem możliwości stosowania do zabytkowej architektury. Nie wolno stosować środków i materiałów polecanych wyłącznie do budownictwa współczesnego. Zaprawy, impregnaty, farby, środki biobójcze itp. muszą mieć sprawdzone i zaakceptowane zastosowanie do materiałów zabytkowych.

Ze względu na fakt, że kościół w Chelpie wraz z ogrodzeniem jest wpisany do rejestru zabytków wszelkie prace konserwatorskie powinny być prowadzone przez wykonawcę z doświadczeniem w pracach przy obiektach zabytkowych. Pracami powinna kierować osoba z uprawnieniami do konserwacji elementów i detali architektonicznych i pod nadzorem konserwatora zabytków technologa. Wszelkie działania przy tym zabytku wymagają pozwolenia Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.

Autor opracowania :

Lidia Piotrowska- Cześnik
mgr konserwacji elementów i detali architektonicznych

dypłom UMK w Toruniu nr 1703 wydany w 1992r.
zezwoleń wydane przez WKZ w Szczecinie w 1993r.

tel. 697 466 674

Piotrowska - Cześnik
26.04.2017r.